

Demonstrationsområde i Nørremarken på Sydfoyn

I hegnene i Nørremarken på Sydfoyn findes hasselmus, og her har Naturstyrelsen derfor arbejdet bevidst på at skabe sammenhængende natur ved at anlægge levende hegn i landskabet. I 2011 er der anlagt nye hegn, plantet efter specifikke anbefalinger for hegn til gavn for hasselmus. Hegnene er kendetegnet ved mange forskellige frugtbærende buske (95% af planterne) og få blivende træer (5%), typisk eg. Planterne er plantet på større afstand (2x2 meter), hvilket tillader buskene at udvikle sig fuldt ud. Desuden er der ikke plantet ammetræer. Det betyder, at hegnene ikke skal tyndes, og da naboarealerne i området afgræsses, er der ikke behov for senere hegnsbeskæring. Plejen vil derfor udelukkende bestå af stævning hvert 15-20 år. Udover hasselmushegn kan du i samme område se eksempler på, hvor hurtigt og hvordan stævnedede hegn udvikler sig efter stævning, da nogle af de gamle hegn blev stævnet i 2011.

Besøg Træ- og Busksamlingen

Vil du vide mere om de enkelte træ- og buskarter der plantes i det åbne land, kan du gå en tur i Træ- og Busksamlingen. Her kan du bl.a. se, hvordan de enkelte arter udvikler sig efter stævning, og få meget mere information om de enkelte arter. Der findes en folder, der giver overblik over Træ- og Busksamlingen. På kortet kan du se hvor du finder plante-samlingen og de forskellige hegn.

Tjørn i blomst.
En meget almindelig og robust art i levende hegn.

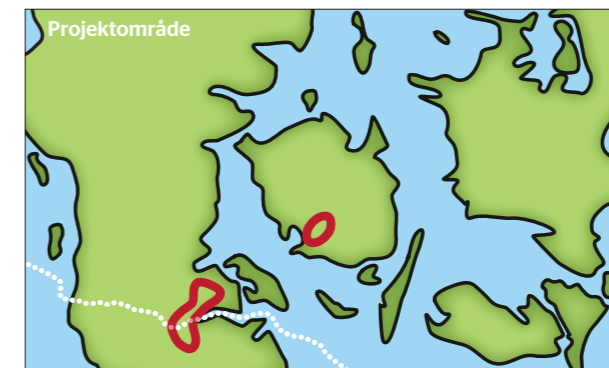
Signaturforklaring

	Offentlig vej		Golfbane
	Skovvej, motorkørsel ikke tilladt		Sø
	Sti		Have/Bebyggelse
	Diger		Statsejet ejendom
	Levende hegn		Privat ejendom
	Hegn for hasselmus, plantet 2011		Parkering
	Hegn stævnet 2011		Information
	Hegn i fotoserie		Udsigtspunkt
	Træ- og Busksamling		Vandrerute
	Skov		Øhavsstien
	Anden privat skov		
	Græs		

Samme hegn før, under og efter stævning

- 1) Hegnet før stævning. Hegnet er domineret af ær og ask hvis skygge begrænser antallet af buske og urter.
- 2) Hegnet umiddelbart efter stævning (vinteren 2010/11). Hegnet ser medtaget ud, men allerede samme forår skyder buske og træer fra stubbe og urter vokser frem fra frøpulje i jorden.
- 3) Hegnet efter 2 vækstsæsoner (august 2012). Bemærk det frodige hegn med bl.a. brombær, tjørn, hylde, ask og ær.

BioGrenzKorr et EU-Interreg projekt om hasselmus og korridorer

BioGrenzKorr er titlen på et EU-Interreg4A projekt om biodiversitet i grænseoverskridende korridorer. Projektet sætter fokus på spredningskorridorer for biodiversitet i skove og i det åbne land. Naturstyrelsen på Fyn og i Sønderjylland samarbejder med 2 tyske partnere om korridorer med særligt fokus på hasselmusens krav til levesteder og spredningsveje. I grænseområdet arbejdes der med en grænseoverskridende korridor mellem Gråstenskovene i nord til skovene omkring Flensborg i syd. I Gråstenskovene findes en meget lille hasselmusbestand, her gøres en særlig indsats for at sikre denne bestands fortsatte eksistens, ved at forbedre levesteder og indre korridorer i skoven. På Sydfoyn findes en forholdsvis stabil hasselmusbestand, her sættes fokus på spredningskorridorer i det åbne land bl.a. med dette demonstrationsområde i Nørremarken ved Svanninge Bakker på Sydfoyn. Landskaberne på Sydfoyn, det østlige Sønderjylland og det nordøstlige Schleswig-Holstein er historisk præget af mange løvtræ-hegn.

Se mere på projektets hjemmeside www.biogrenzkorr.dk

Miljøministeriet
Naturstyrelsen
www.naturstyrelsen.dk

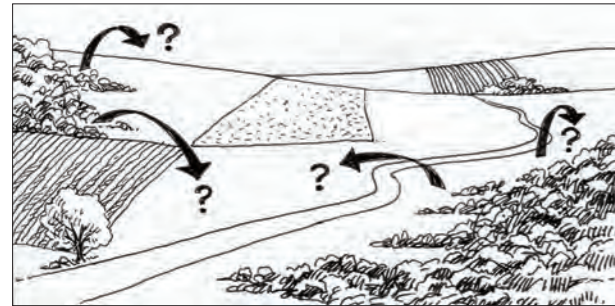
Fotos: Gerhard Augustin, Mogens Krog, Heile Hjorth. Tegninger: Birgitte Flarup efter idé fra Biologforbundet. Kort: Parabole og Hjorth-Freelance. Tryk: Rosendahls 2012

Miljøministeriet
Naturstyrelsen

Levende hegn
til gavn for dyr
og planter
Et demonstrationsprojekt
på Sydfoyn

Naturen har brug for sammenhæng

Det danske kulturlandskab er præget af et effektivt landbrug, byer og veje, som lægger beslag på store dele af vores land. Det betyder, at naturen i Danmark er fragmenteret, med ofte små og isolerede naturområder, uden sammenhæng til anden natur. Det er en betydelig barriere for padder, insekter og mange små pattedyr, idet det forhindrer dyrene og planterne i at sprede sig. En fragmenteret natur med små bestande resulterer derfor i, at dyr og planter bliver sårbare. Sammenhængende natur, hvor store og små naturområder er forbundet

Hvordan skal vilde dyr finde vej i det åbne land?

Levende hegn skaber sammenhæng for naturen.

via grønne korridorer, gør det muligt for bestande at sprede sig over større områder. Dette gør naturen mere robust over for forandringer.

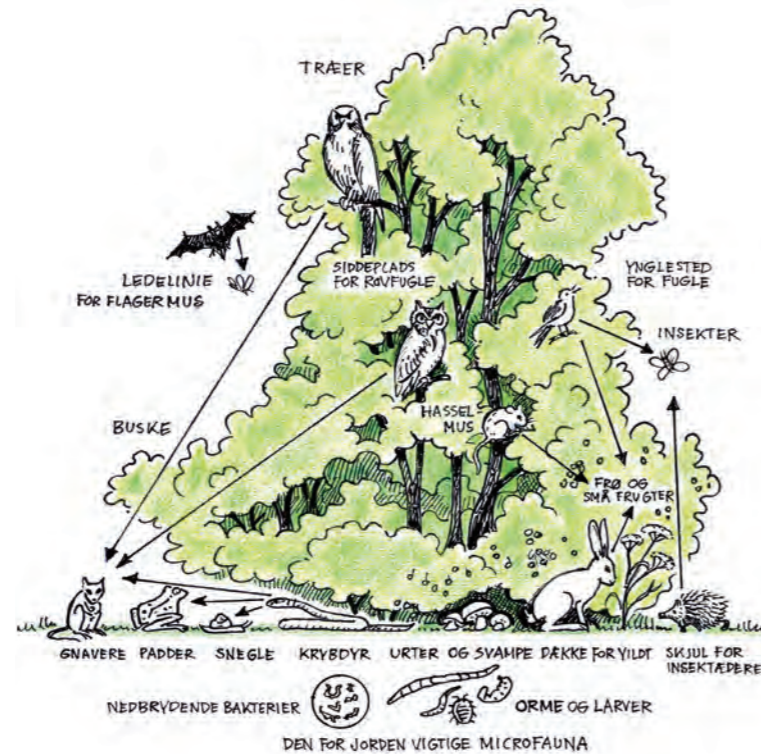
En af de forandringer der bliver mere og mere påtrængende, er klimaforandringerne. Stigende temperaturer og mere ekstremt vejr, som sandsynligvis fører til kraftigt regn og oversvømmelser, kan udgøre en meget konkret trussel for små isolerede bestande

Levende hegn

Danmark har en lang tradition for at plante levende hegn. Der findes i dag mere end 80.000 km hegn i landet, og det anslås at der hvert år plantes ca. 300 km nye hegn. Formålet har traditionelt været at skabe læ på markerne, men man har også plantet for at forbedre jagtmuligheder eller skabe et smukt landskab. Det er den enkelte lodsejers valg, hvor der plantes og hvilke buske og træarter der plantes i hegnet.

Levested og korridor for dyr og planter

Udover at give læ for afgrøderne, har de levende hegn en meget vigtig funktion som fristed for dyr og planter i det opdyrkede landskab. Hegnene fungerer som levesteder for insekter, padder, vildt, fugle og pattedyr og som grønne korridorer, der skaber sammenhæng mellem natur. For at sikre en robust natur, er det derfor vigtigt, at man tænker nye hegn ind i sammenhæng med den omkringliggende natur.

Naturhensyn ved anlæg og pleje af hegn:

- Plant mange forskellige frugt bærende buske og færre træer.
- Plant hegn så de indgår i et større netværk med andre hegn, små skove osv.
- Bevar gamle enkeltstående træer ved stævning.
- Stævning foretages bedst i vintermånederne, hvor hasselmusen og padder er i dvale. Det giver en bedre flis, når der ikke er blade på træer og buske.
- Stævn ikke alle hegn i et område samme år. Del f.eks. hegnene i 3 og gennemfør stævning med 3 års mellemrum, således at en rotation er gennemført efter 9 år.
- Indgå i samarbejde om at samle stævningsopgaver for et større område med naboer, det lokale læplantningslaug, eller entreprenøren.

Levende hegn er en vigtig del af harens levested.

Stævning giver ældre hegn nyt liv

Levende hegn er en del af kulturlandskabet, og indtil for 50 år siden var det almindeligt at skære hegn ned til bla. brændsel. Når hegn skæres ned, kommer der lys til bunden til gavn for padder som det solelskende firben, og lyskrævende flora blomstrer fra frø, som kan have ligget i jorden i mange år. Buske og træer skyder fra stubbene, hvilket fremmer blomstring og frugtsætning, og efter bare et til to år gror hegnet til igen. Når hegnet skæres ned og gror op igen - en såkaldt stævning - skabes variation i hegnet over tid med plads til mange forskellige dyr og planter. Stævning kan gennemføres med moderne teknik, og det nedskårne træ kan hugges til flis og sælges. Udviklingen i prisen for biobrændsel sammen med teknologiuudviklingen gør stævning mere og mere økonomisk attraktiv for lodsejeren.

Ét af de dyr der nyder godt af de levende hegn er den sjældne hasselmus, som findes meget få steder i Danmark.

Hasselmusen - Danmarks eneste syvsover

Hasselmusen er et af Danmarks mest sjældne pattedyr. Den er i modsætning til sit navn ingen mus, men en syvsover, der lever klatrende i krat og buske. Navnet syvsover kommer af, at den sover vintersøvn. Den er fredet og opført på EU-habitatdirektivet, hvilket betyder, at vi er forpligtigede til at beskytte den og dens levesteder.

Indsatsen hjælper også insekter, fugle og flagermus

Hasselmusen er truet på grund af mangel på gode levesteder og mangel på sammenhængende naturområder, der gør det svært for hasselmusen at sprede sig. Derfor er det vigtigt at forbedre levestederne og sikre sammenhængende levende hegn med buske med frø, nødder og frugter. At der gøres en særlig indsats for hasselmusen betyder også, at man samtidig hjælper en masse andre dyr og planter. Hasselmusens krav til varierede levesteder med mange blomstrende, frugt bærende buske og tæt krat, gavner f.eks. mange insekter, som igen tiltrækker fugle, flagermus og padder.

Hasselmus i tæt slåenkrat.